

BÁTYI ZOLTÁN

Taccsvonal

Féltünk a téltől. Mert ismertük, ravasz a vén gazember. Egyszer csak meggondolja magát, és mire föleszmélnénk, visszalopakodik a kertek alatt, újra vastag kabátba öltözteti a lányokat, virágokat, bizony, zúzmarás virágokat rajzol a füstszagú vasútállomás ablakaira, jégpáncéllal takarja el külvárosunk pocsolóit. Mi pedig didereghetünk körmünket lehelve, és álmodozhatunk tovább madárfüttyös tavaszokról, akácillatú fákról, a Tisza lágyan hömpölygő vizéről.

Féltünk, bizony.

Ám a tél megkegyelmezett a városnak, eltakarodott, magával cipelte koszos, sárfoltos ruháját, csak a szelet, a néha csontig, néha csak vörösödő bőrünkig támadó szelet hagyva maga mögött, emlékeztetőnek. És persze sarat is, hadd tapadjon meg a lábom, nadrágunk szárán. Arcunkon is, ha épp arra támad kedve a benzingőzt lihegő nagy teherautónak, hogy fölcsapja ránk az utca mocskát. A sarat, amiből mindig volt elég azon a kövesutakra vágyakozó vidéken, így aztán úgy éltünk vele, mint anya a bolond gyerekével. Szinte még szerettük is.

Szerettük? Különösen akkor, ha a focipályán húzott vastag csíkokat a kevés fű közé, és láttuk, hogy esnek fenékre messziről jött futballisták, hogyan csúszkál a mindig szidott bíró. És hogy ragad meg épp a legrosszabbkor a bőrgolyó, ami kezdéskor, a legelső sípszónál úgy nézett ki, mint egy futball-labda, de mire eljött a félidő, sárgolyót faragott belőle huszonkét, izmos lábú fenegyerek.

A focisták.

Igen, ők, a kedvenceink, remélt jövőnk, álmaink taposták szemünk láttára a földet, taposták egymást, és mikor orrunk előtt viharoztak el lihegve, mi örömmel szippantottuk be még izzadságuk bűzét is. Hiszen az volt minden vágyunk, ter-vünk, hogy egyszer mi is számozott mezt húzhatunk magunkra, stoplis lesz lábunkon a cipő, és ha lábszárunkra kötözzük a sípcsontvédőt, úgy nézünk majd ki, mint a római gladiátorok.

Egyszer. Talán...

De addig is üvöltözésünk fölkapaszzkodott a hóval ijesztgető felhők hasáig, zúgott a pálya körül toporgó nép, megreccsent még a fából épült lelátó is, de annyira, hogy a gyomrában rejtőző kocsmabiliárdasztalán is összekoccant minden golyó. Mi pedig úgy gyűlöltük az ellenfelet, mintha a világbajnoki döntő küszöbe előtt akarná hátba támadni a fiúkat, a mi legényeinket, akikért igazán érdemes térdig megfagyni a február végi szélben.

Világbajnoki döntő? Ugyan már! Egyszerű, szürke kis felkészülési derbi volt az, ki tudja honnan előcibált járási vendégekkel, akik már annak is örültek, ha megúszták hat gombóccal. De mi akkor is, csak azért is belevisítottunk minden támadásba, öklünket rázva szidtuk a bírót. Amikor meg újabb góllal szakították meg kedvenceink a játék ritmusát, megpróbáltunk épp olyan dallamos rigmust faragni, mint hallottuk az Üllői úti fiúktól a világot fekete-fehérre festő televízióban.

Csak Józsi nem kiabált. A hülye Józsi. Ott meresztette szemét mellettünk, vastag kötött sapkáját az orráig húzta, büszkén vakargatta borostás állát, mint aki sokkal többet tud ám a világról, mint mi, semmi kis suttyókölykök, csak épp titkát nem akarja megosztani senkivel. Néha persze megszólalt, halkan, miként az illik is egy húszévestől a kölykök csapatában, de nem értettük egy szavát sem. A Józsi ugyanis éppúgy ugatva lökte ki száján a hangokat, mint azt hülyéktől el is várja az ember. S ha igazán nagyot akart lódítani, szívott egyet az orrán is. Majd kiköpött egy akkorát a gyepre, mintha pocsolját szeretne varázsolni a mi pályánkra.

– Nem megy ez nekik, nem megy – csóválta fejét a hülye Józsi, amikor már hét nullára vezettünk, és Feri bácsi, a pályagondnok arról beszélt, eljött az ideje, hogy az ellenfél kapusát idegösszeomlással utalják híresebb helyi szanatóriumokba.

– Mi nem megy? Na, mi nem megy? – csúfolódtunk vihogós jókedvünkben, és ezerfelé köptük a zsebünk mélyéről előkapart, spárgával, törött gombbal, lópatkóról lepörgött rozsdával ízesített tökmagot.

– Hát a göllövés. Az nem megy. Sokkal többel is vezethetnénk – nézett ránk megvető göggel a hülye Józsi, majd szó nélkül sarkon fordult, s vitte magával a sosem mosott rongyos ruhái áporodott bűzét, vitte bokáig érő lódenkabátját, négy év alatt elvégzett két általános iskolai osztályban összegyűjtött picinyke tudását. Vitte örömét, hogy ő azért mégiscsak tapasztalt embere a gázgyár-környéki világnak, míg mi, semmi suttyók vagyunk csupán...

És nem is láttuk napokig. Talán az anyjával kóborol a belváros utcáin riasztgatva öltönyös igazgatókat, túsarkon billegő asszonyokat – vontuk meg vállunkat, mert tudtuk: hülye Józsi meg az anyja, akinél csúnyább asszonyt még vak ördög sem tudna festeni, moziba járó filmimádó. Még a nyáluk is elcsordul, ha sikerül a legelső sorba venni kétforintos jegyet. De nem ám a Kisbüdösben, a mi, külvárosi, fapadlós kultúrházunkban bámulták a foltos vászonra vetített, agyonhasznált kópiákat. Nem bizony. Hanem a színház mellett, ahova úgy ötven éve olyan filmszínházat emeltek, ami akár kastély is lehetne palotás városunkban.

Aztán egyszer csak elénk állt a Nejlon kocsmá kerítésénél Macsek úr, a csapat inézője, és úgy röhögött a képünkbe, mint aki nagyon rosszat sejt a jövőről.

– Hát nem hallottátok? Igazán nem? A hülye Józsi elment a Mester lakására, bekopogott, még meg is hajolt, aztán bejelentette, hogy ő szeretné megmenteni a csapatot. Ó! Megmenteni – dőlt a kerítésnek Macsek úr, mi meg tudva, hogy a Mester nem más, mint külvárosunk focicsapatának nagy tekintélyű edzője immár vagy hat éve, hitetlenkedve hallgattuk eszeveszett vihogását.

– Meg azt mondta neki, hogy ha ő lesz a középcsatár, hát a csapat biztos följut az enbéháromba is, mert csak gólérzékenység kérdése az egész. Gólérzékenység. Hallottátok? Nem? Mindegy is. A lényeg: Józsi fejéből kilöttyen az utolsó csöpp lé is, amiben még egy darabka agy úszkált... – búcsúzott el tőlünk Macsek úr, majd úgy elnyelte a Nejlon ajtószája, ahogy ő szokta elnyelni a napi három korsó sört három féldeci keverttel.

Mi meg csak álltunk, mint a dermedt-fagyott parki szobrok, és nyikkanni sem mertünk. Hogy a Józsi teljesen becsavarodott? Hát ez kinek újság? De hogy elment a Mesterhez (s ekkor levettük a sapkáinkat, mélyen tisztelegve, mert így illik...), és ő akarjon középcsatárt játszani? Méghozzá a mi csapatunkban!

Ám mire kimondhattuk volna – hazugság ez, Macsek úr, csúnya nagy hazugság –, már arról mesélt Varga Vince, a klinikai boncmester is Mari vegyesboltjában, hogy a Mester még csak meg sem haragudott. Sőt! Nézte a hülye Józsit – mert csak így lehetett, szagolt a tenyerében szorongatott pálinkás üvegecskébe Vince –, és még be is hívta a lakásába. Aztán helyet kínált, és megköszönte, hogy a Józsi, ez a hülye Józsi, segíteni akar. Sőt: még azt is mondta, hogy ki fogja próbálni a fiút valamelyik edzésen, csak várjon türelemmel.

Hogy Varga Vince honnan tudott erről a beszélgetésről? Ezt még Mari boltos sem tudta kihámozni a titkok sűrűjéből. Azt viszont mi is láttuk már a keddi tréningen, hogy a hülye Józsi ott toporgott a csapat mellett, csinált vagy négy karhúzást, öt guggolást, még szaladt is vagy harminc métert a sárban, s közben fújtatva lihegte elénk: melegíték, nem látjátok? Számít rám a Mester.

Láttuk. Dehogynem láttuk. Csak épp fetrengtünk a röhögéstől, és nem maradt erőnk válaszolni. Egy szó sem csúszott ki a szánkron, legfeljebb a nyelvünk szaladgált a fogak között.

– Nincs ezen semmi röhögnivaló. A Józsi nagyon tehetséges focista, csak eddig elnyomták. Úgyhogy jobb lesz, ha ügyeltek a pofátokra, mert nem lesz több nagy málna a Villa Negrában, hallottátok?!

Tessék? Talán az Úr hangja szól hozzánk? Talán...? Pedig csak Molnár II., a nagy Molnár II. állt meg mellettünk, és tisztelt meg azzal, hogy szót küldött felénk. Igazi mondatokat! A Molnár II., aki egykor régen még Pesten is volt próbajátékon, csak azok a szemét stricik kicsinálták, két lábbal csúsztak a térdébe féltékenységből kifolyólag. Legalábbis ezt harsogta Méz Ernő apja, akinek a szavára igencsak sokat adtunk, mert kirúgásáig katonatiszt volt, igaz, csak addig, amíg részegen nem kezdett el lövöldözni a kalocsai templom órájának számlapjára, hogy így álljon bosszút a klerikális reakción. Vagyis teljességgel igazságtalanul távolították el a katonaság kötelékéből – magyarázta egyszer a Nejlon teraszán Sárhegyi, akiről meg anyám mesélte, ez a tagbaszakadt barom ávós tisztként ütött félig agyon több embert is a Tisza szálloda pincéjében, mert hogy Rákosi alatt az volt a szegedi ávós központ, és ott lehetett aztán csak igazán verni az embert.

De effélékre aligha gondolt a Mész apja, amikor azt magyarázta, hogy Molnár II.-nél nincs jobb centerhalf az egész világon, még Brazíliában sem, és az aranylabdás Albert Flóri is megbolondulna, ha a Molnár II. odaállna elé, megfeszítené a mellét és megindulna.

De a Molnár II. nem állt Albert Flóri elé. Dehogy állt. Ott trappolt mellettünk a sárban, s közben akkorát kacsintott, hogy majdnem kiugrott az a nagy, csudaszép focistaszeme.

És közben a hülye Józsi már focizott. Na, nem a pályán, nem a frissen fölmeszelt fehér csíkok között, hanem a salakon, a fabudi előtt, ahol időtlen idők óta melegített a csapat. És mindenki a hülye Józsinak passzolt. Az meg vagy a seggén csúszott métereket, vagy az orrával szántotta a földet, de lihegett becsülettel, s amikor megdicsérték – mert mindig dicsérték, az már szent – hát büszkén kibámult ránk, semmi kis mikiegekre, és loholt tovább.

– Köszönjük, Józsi, ez szép volt! Még kicsit javítanod kell az erőnléteden, de aztán semmi akadály, hogy itt állj a csatársor közepén – búcsúzott el a Mester Józsitól, mielőtt befutottak a pályára. És még meg is rázta Józsi mocskos, bütykös kezét.

– Láttátok? Láttátok? – emelte ég felé az ökleit a hülye Józsi. – Sztár leszek. Én leszek a sztár. Velem feljut a csapat az enbéháromba, de lehet, hogy még az enbékettőbe is! – lódult meg óriási bakancsaiban, s úgy eltűnt, mintha csak álmodtuk volna.

Pedig az álmok már akkor is messze elkerülték a gázgyár környékét. Olyan szürke mocsokban csak igazságok születtek. Igazság lett az is, hogy a hülye Józsit valaki elküldte a sportklub elnökéhez tagsági könyvért meg sportorvosi papírért, mert hogy anélkül még olyan tehetség sem léphet pályára, mint a Józsi. És igazság, mesélték a Villa Negrában, hogy az elnök szeme előbb vérben ázott, aztán hirtelen így szólt Józsihoz:

– Foglaljon helyet, kolléga úr. Momentán ilyen rendkívüli igazolvánnyal nem szolgálhatok, de ahogy lesz raktáron, máris postázzuk a címére. Addig is csak gyakoroljon becsülettel, mert ilyen tehetségekre számít ez az ezerszer elvázott magyar haza.

A hülye Józsi meg elbőgte magát.

– Számíthat rám az elnök elvtárs, rám mindig számíthat – szívta-törölte taknyát, nyálát Józsi, és ment a pályára, hogy tovább szántsa azt a szerencsétlen, tél kínozta földet. Amikor pedig elkezdődött a bajnokság, s már hétről hétre százakat vonzott magához a stadion, a hülye Józsi ott állt, igencsak közel a játékoskijáráshoz, és magyarázta hevesen, hogy bizony most jön hamarosan az ő ideje, csatár lesz belőle a nagy csapatban. Méghozzá középcsatár.

Hol volt már akkor a sérült agyú emberek konok szótlanlansága? És hová tűnt az a félelem, ami mindig ott villogott szürke, buta tekintetében? Talán még nőtt is a Józsi. Az biztos, hogy görnyedt háta kiegyenesedett, a lába sem toporgott többé. Csozogását kemény léptek váltották föl, szinte csattant rongyos bakancsa a flaszteron, ha kitevedt a sugárútra.

És közben a csapat minden meccsét megnyerte. Még hogy megnyerte? Főlényesen verte az összes ellenfelét – írta a városi újság, persze hülye Józsiról egy szót sem ejtve. Azt viszont öles betűkkel hirdette a cím az utolsó forduló után, a sportrovat tetején, hogy a csapat bajnokként immár az NB III-as mezőny tagja lett, ahol a tisztes helytállás és a bent maradás lehet csak a cél.

No de bőrt puszító salakon csak nem meccselhet egy ilyen gárda! – döntött a vezetőség, és mire kettőt pislanthattunk volna, túrták, hengerelték a pálya talaját, teherautókon jött a friss föld, amire gyeptéglákat fektettek. Majd rabokat hoztak a Csillag börtönből (Te jó ég, oda sem engedlek soha többet – jajdult anyám, legalábbis addig nem, amíg martalócok garázdálkodnak a pályán), ám ezek a rabok nem garázdálkodtak. Komor arccal, szótlanul javították a kerítést, de fény csillant mélyen ülő fekete szemükben, és a ránc is kisimult arcukon, amikor úgy raktak új padokat a pálya köré, hogy az már új lelátónak látszott. Mire elkészültek a munkával, a fegyőrök azt is megengedték nekünk, hogy cigit dobjunk a csajkájuk mellé.

A csapat pedig új bajnokságra készült. De annyira komolyan ám, hogy még Pestről is igazolt játékos, olyan jó spílert, akinek már kalóriapénz is járt, meg sportstátusz.

Jósi persze nem tudta, mi az a kalóriapénz, és mi a sportstátusz, mint ahogy mi sem mertük megkérdezni, nehogy külvárosi surmónak nézzen az új stáb (kalóriapénz? stáb? mi lesz még itt? – koccantották az öregek a biliárdgolyót a Villa Negrában, ahol negyven fillérrel drágult a sör), így inkább csak néztünk ki a fejünkéből. Csak akkor kiabáltunk lelkesen, ha a Burok Feri, a bal bekk megmutatta, hogyan is kell ollózva berúgni a labdát a frissen vásárolt hálóba.

Hülye Józsi is megváltozott. Hajat mosott, fésűt gyömöszölt drótszűrű bozontjába, leberetválta borostás állát. Azt mondták, a városi gőzfürdőben sikáltatta le háromszor is a testét, inget cserélt, és megjelent az első edzésen, mint akinek eljött az ideje.

– Jó napot mindenkinek! – köszönt be az NB III. újoncaihoz, majd ijedten hátrált. A Mester helyén valami vezetőedző állt, testre szabott hűvös-szürke öltönyben, a Molnár II.-t a pesti srác váltotta föl, a falakról eltűntek a megsárgult képek. Mert mint azt meg is írta az újság: szebb napok köszöntöttek a pályára, igazi profi szemléletű csapatot követelnek az új idők és persze a közönség.

– Ez a hülye gyerek meg kicsoda?! – biggyesztette a száját a vezetőedző (vagy igazgató? vagy atyaisten?), majd mikor megtudta, ki is a hülye Józsi, intett, lökjék ki a fenébe ezt a gyógyóst. Mire a hülye Józsi megemelhetne volna a Mari boltos raktárából kapott, úgyse kell ez mán senkinek kalapját, már ott feküdt a földön, a frissen meszelt öltöző és a lebontott budi még el nem hordott romjai között.

– És vidd a mocskaidat is! – dobtak a hülye Józsi után egy rongyos szatyrot, benne az alig használt tornacipő, a rojtosra mosott, ám patyolat tiszta fehér trikó meg egy címer, a csapat kincsként őrzött címere, amit nagyon de nagyon föl kellene varrni.

Nem varrta föl. A hülye Józsi már nem csinált mást sem. Csak eltűnt a gázgyár kerítése mellett, vonszolva görnyedt testét az állomás felé. Amikor rákiabált Vígh Demeter, a nagy fenekű muraközi lovakon uralkodó kocsis – Hát te meg hova, csodacsatár? –, csak legyintett, és földhöz csapta a taknyát. Így búcsúzott.

Mari boltos szerint fölkapaszzkodott egy Gyulára pöfögő vonatra, és valahol Vársárhely környékén zuhant a sínek közé. Varga Vince megesküdtött, hogy követ kötött a nyakára, és beleugrott a Búvár-tóba, hogy soha többé ne is lássa ezt a rohadt világot. De mi tudtuk, semmi nem végezhetett a hülye Józsival. Tudtuk, most is szaladgál valamelyik pályán. Talán épp a Fradinál bámulja az isteni Flóri cseleit, talán Újpesten szurkol Bene Ferinek, közben fáj a lelke, mert ha itt lenne az a Molnár II., hát biztos, hogy együtt megmutatnák, hogyan kell újabb bajnokságot nyerni.

De hol volt már Molnár II.? Eltűnt ő is, a hírek szerint alsóvárosi kocsmákba hízalt sörhasat magának bánatában, mert nem fért bele a koncepcióba, pedig azt sem tudta, mi a frász is lehet a koncepció, és miért mondta ezt neki a szertárost váltó technikai igazgató. Aztán szép lassan eltűntek a hóillatú telek, a kövér fenekű muraközi lovakat sem abrakoltatták már Mari ABC-vé magasztosult boltja mellett. És eltűnt a csapat, mint ahogy eltűntek a tenyerüket vörösrre tapsoló nézők is. Elűsztak, mint gally a Tiszán.

És elűszott velük a hülye Józsi emléke is.

MÚZEMLÁTOGATÁSON, LLANES VÁROS MÚZEUMÁNAK IGAZGATÓJÁVAL (1988)